

SZENTES ÉS VIDÉKE

POLITIKAI LAP

A CSONGRÁDVÁRMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KOZLÖNYE.

Megjelen **vasárnap** és **csütörtökön**.
Előfizetési ár :
Negyedévre 2 korona 50 fillér. félévre 5 kor. Egész évre 10 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal :
Görög-udvar,
hová a kéziratok címzendők

Hirdetéseket és nyilttéri közleményeket
a kiadóhivatal
mérésékelt áron számít fel.

A vármegye joga.

A rendezett tanácsú városok és a községek függőségét a vármegyei törvényhatósággal szemben, valamint a vármegyei törvényhatóság felügyeleti jogát a rendezett tanácsú városok és a községek közigazgatása és háztartása fölött, az 1886. évi XXII. törvénycikk szabályozza.

E törvénycikk vonatkozó szakaszainak magyarázása most hírlapi cikkben indult meg nálunk abból az alkalmából, hogy Szentés város képviselőtestületének a városi téglatelep beruházását vállalatba adni elrendelő közgyűlési határozatát, bár arra a képviselőtestület a birtokon kívül való föllebbezhetést mondotta ki, — végrehajtásában az alispán megakadályozta egy, a városi tanácshoz 3331/2909. sz. alatt intézett leiratában azzal, hogy személyi és vagyoni felelősség terhe mellett tiltotta el a tanácsot a hivatkozott közgyűlési határozatnak fölöttes hatósági jóváhagyás előtt való végrehajtásától.

A vita az „Alföldi Ellenzék” pünkösdi számában indul meg a „Megakadott téglatelep-építés” című cikkel, melynek írója — féltékenyen arra, amire valamennyien féltékenyek vagyunk, a városi autonómia sérthetlenségére, — az 1886. évi XXII. t.-cikk vonatkozó paragrafusait idézve és magyarázva vitatja, hogy az alispánnak Szentés város ezen ügyébe beavatkozni törvényes jogalapja nincsen, sőt hogy ilymódon sem főispán, sem miniszter nem avatkozhatik bele a város autonóm jogába.

Az ügy, melyen ez a vita indul, tényleg mellekes. A fő az: miben csúszosodik ki a várossal szemben a törvényhatóság felügyeleti és ellenőrzési joga; belesik-e a városi képviselet hivatkozott közgyűlési határozatának anyaga abba a keretbe, melyet a törvény a fölöttes vármegyei törvényhatóság előzetes szentesítésének tart fenn és végül: ki gyakorolja első sorban a vármegye részéről ezt a jogot, mely egyúttal köteleesség is?

Az 1886. évi XXII. t.-cikk 24. §-a azt rendeli, hogy a rendezett tanácsú városok és községek minden olyan határozata, mely

a) a községi adó megállapítására, kivetésére és behajtására;

b) községi vagyon elidegenítésére vagy szerzésére, hat éven túl terjedő haszonbérletek megkötésére;

c) kölcsönvételekre
d) új hivatal rendszeresítésére vagy a fennálló megszüntetésére;

e) a költségvetésben elő nem forduló terhes szerződések megkötésére vagy felbontására és jelentékeny közművek emelésére vonatkozik, csak a törvényhatóság jóváhagyása után hajtathatók végre.

Világos és félremagyarázhatatlan e kemény poutozatokból, hogy a törvény a városok és községek szabad gazdasági életét akart ezzel a rendelkezéssel határ szabni, mert hiszen kizárólag azokat a határozatait a községeknek tette csak a fölöttes megyei jóváhagyás előzetes elnyerésével végrehajthatókká, amelyek a város háztartását, tehát a polgárookra kivetendő községi pótdadó kulcsát befolyásolhatják. Egyebekre a fölöttes és előzetes megyei gyámokodást ki nem terjeszti a törvény. Minthogy pedig a törvény idézett szakaszának e) pontja ugyancsak félremagyarázhatatlanul a fölöttes megyei hatóság előzetes jóváhagyásához köti a jelentékeny közművek emelésére vonatkozó városi határozatok végrehajthatóságát is, — természetes, hogy az a határozat előbb, semmint azt a megyei hatóság jóváhagyta volna, végre nem hajtható s ezek szerint, ha Szentés város képviselőtestülete annak dacára és ügyészének a közgyűlésen ez iránt nyíltan elhangzott törvényt magyarázata és figyelmeztetése dacára mégis kimondotta e határozatának birtokon kívül való föllebbezhetőségét, — ezzel a maga jog- és hatáskörét a törvény keretén túlterjesztve, magyarán törvénytelen határozatot hozott.

Azt hiszem, ezzel azt a kérdést, hogy a vitás ügyben hozott közgyűlési határozat a fölöttes megyei hatóság előzetes felügyeleti és ellenőrzési joga alá és abba a keretbe esik, melyet a törvény kifejezetten a vármegyei törvényhatóság előzetes szentesítésének tart fenn, — teljesen tisztázottnak vehetjük.

Fennmarad tehát az a kérdés: ki gyakorolja első sorban a vármegye részéről ezt a jogot, mely egyúttal köteleesség is.

Az „Alföldi Ellenzék” cikkirója azt vitatja, hogy: a városi képviselőtestület határozatának fölülbíráására egyedül illetékes fórum a törvényhatóság közgyűlés.

Hát ez igaz. De hogy ezt a fölülbírást az erre illetékes fórum ide-

jén, úgy ejtse meg, ahogy ezt a törvény rendeli, ennek előfeltétele az, hogy a birtokon kívüli föllebbezhetőséget elrendelő határozatokkal oly ügyeket, melyek a vármegyei törvényhatóság előzetes jóváhagyásához vannak a törvény által kötve, ne akarjon egy községi vagy városi képviselőtestület se mesterségesen annak egyedül jogos és kellő időben gyakorolható fölülbíráása alól kivonni.

Hiszen a cikkirő elmélete szerint a községi törvénynek a megyei ellenőrzést szabályozó ezen hivatkozott 24. szakasz valamennyi esetének ügyeit ki lehetne vonni az előzetes vármegyei jóváhagyás kikérése alól. Egy község ezek szerint megállapítaná közgyűlési határozattal közvetlen egy megyegyűlés után azt, hogy egy millió koronát vesz fel kölcsön, vagy egy új hivatalt rendszeresít, — kimondaná, hogy ezen határozata csak birtokon kívül föllebbezhető s miután megyegyűlés már csak a következő negyedévben lesz, — akkorra tel is venné, el is verné azt a kölcsönt, be is töltené, közben valami suskus miatt már fegyelmi alá is vonná az új tisztviselői állásba beültetett egyént, mindezt a sérthetetlen autonómia szenteséges köpenyegébe burkolózva cselekedvén.

A vármegye élén, mint annak első tisztviselője az alispán áll. Joga is, köteleessége is úgy a vármegye, mint a vármegye kötelekébe tartozó városok és községek közigazgatását éber figyelemmel kísérni és ahol visszaélést, túlkapást lát, annak következményeit meggátolni, elhárítani. Túlkapást kellett látnia abban, hogy Szentés képviselőtestülete, törvényadta jogkörét túllépve, egy, a fölöttes megyei hatóság előzetes jóváhagyásától föltételezett határozatot a birtokon kívül való föllebbezhetőség kimondásával akar elvonni egyedül jogos fölülbíráló fóruma: a törvényhatósági közgyűlés elől és csak természetes, hogy e határozatnak ilymódon való végrehajtásától a városi tanácsot eltiltotta. Nem semmisítette meg a határozatot, mert ehhez joga nincsen, — ez a törvényhatósági közgyűlés kizárólagos joga; de a végrehajtását eltiltani nemcsak joga, hanem törvényes köteleessége volt éppen úgy, mint ahogy — nézetem szerint — a tanácsnak magának is köteleessége lett volna, a túlhatalmalkodó közgyűlési határozatot nem végrehajtani, hanem az alispánhoz — tiltó rendelet bevárása nélkül — hivatalból fölterjeszteni,

Az „Alföldi Ellenzék” cikk-

írja úgy bölcsekedik, hogy: miért állapította volna meg a törvény a birtokon kívüli föllebbezést, ha azt nem szabad használni s alább hozzáfűzi ehhez, hogy: a birtokon kívüli föllebbezés fogalmát az 1886. XXI. törvénycikk állapítja meg, mely egyforma, akár a törvényhatóságoknál, akár a rendezett tanácsú városoknál fordul elő.

Lássuk hát, hogyan rendelkezik a birtokon kívül való föllebbezés eseteiről az ő általa hivatkozott törvény. Azt mondja ez a törvény 9-ik §-ában:

„Birtokon kívül való föllebbezésnek kivételesen csak akkor van helye: a) ha ezt különös törvény rendel el;

b) ha fontos közérdekből, vagy közveszély elhárítása céljából a határozatnak azonnali foganatosítása, a tiszti ügyész meghallgatásával mulhatatlanul szükségesnek találta, annak csak birtokon kívül való föllebbezhetősége magában a határozatban világosan ki is mondatott.”

Pont. Nincs tovább. S most már röviden felelhetek a cikkíró ezen kérdésére is.

A birtokon kívül való föllebbezhetőség kimondásának lehetőségét megállapítja a törvény azért, hogy azzal a városok és községek élhessenek, de nem azért, hogy azzal visszaélhessenek. Már pedig kétségbevonhatatlan visszaélés az, ha egy község vagy város képviselőtestülete a birtokon kívül való föllebbezhetőséget mondja ki olyan határozatára, mely még akkor is csak fölüttes hatósági jóváhagyás után hajtható végre, ha azt senki föllebbezéssel meg nem támadta volna.

Nem volt olyan fontos közérdek az, hogy a városi téglatelep előbb létesítessék, semmint ez a törvény szigorú betartásával lehetséges, hogy e miatt tüzzel-vassal kellessék a birtokokon kívül való föllebbezhetést keresztül hajtani s hogy ez tényleg nem volt olyan fontos közérdek, ezt módomban lesz — ezzel a kérdéssel most már majd bővebben foglalkozva, annak anteaktaiból bebizonyítani. Végül a közgyűlés meghallgatta ugyan az ügyész jogi véleményét, de aztán annak éppen az ellenkezőjét határozta el. Semmiképpen sem járt hát el a cikkíró szerint hivatkozott 1886. XXI. törvénycikk rendelkezése szellemében.

Végül az „Alföldi Ellenzék” cikkírója párhuzamot von a villamostelep kibővítésével kapcsolatos vállalati szerződés és a téglatelep esete között, mondván, hogy az előbbire február 21-iki közgyűlésében mondotta ki a közgyűlés a birtokon kívüli föllebbezhetőséget, február 12-én már megkötötték a kibővítésre a vállalati szerződést — mely terhes szerződés volt szintén — és csak február 26-án hagyta jóvá a meggyegződést ezt a határozatot.

A hasonlat, mint minden hasonlat, sántít. Azt, hogy a szentesi villamosító telephe Csongrádot bekapcsoljuk s ennek folytán a telepet kibővítjük, valamint a két város között létrejött szerződést sokkal korábban határozta el

Szentes és Csongrád, s ezt a határozatot a vármegyei törvényhatóság, a bemutatott szerződésekkel együtt jóváhagyta, mielőtt a telepbővítés munkáira és felszerelésére Szentes versenytárgyalást hirdetett, mert az az alaphatározat is előzetes fölüttes hatósági jóváhagyás után volt csak végrehajtható. A vállalati szerződés megkötésére vonatkozó határozatnak birtokon kívül való föllebbezhetőségét pedig azért mondta ki a közgyűlés, mert ez által Szentes a köz- és magánvilágításnál egyszerre jutott nagy anyagi előnyökhöz a mellett, hogy a gépbeszerzésen is 10000 koronát takarított meg. Így volt?

S vajjon a téglatelep üzembe hozására és beruházására vonatkozó alaphatározat, — bár ezt a törvény rendel — fölterjesztett-e mindeig a megyéhez jóváhagyásra s a birtokon kívüli föllebbezés kimondásából mi haszon húrlhatott a városra vagy polgáira ez esetben? Nem volt felterjesztve az alaphatározat soha és a haszon — semmi. Kár azonban lehet.

Hát ez a kicsi különbség van a két eset között és e kis különbségen sántít a hasonlat.

Legyünk feltékenyek a városi autonóm jogunkra, ez kötelességünk. De első sorban magunk övünk meg azt azzal, hogy túlkapó határozatokkal ne adjunk alkalmat a fölüttes hatóságnak a jogos beavatkozásra.

— is. —

Kétségbejítő helyzet. Hetek és hónapok óta tart a magyar politikai zűrzavar. Ezalatt az idő alatt megszólalt mindenki, aki tényezőnek tartja magát; az ország a szavukból megismerte, hogy kinek-kinek mi a kívánsága — saját céljait illetőleg; megtanulta, hogy a hatalmat elnyerni mindegyikük szent kötelességének tartja; de hogy maga az ország hogyan fog kimenekülni ebből a szomorú zavaros helyzetből: azzal ezek az apostolok vagy nem törődnek, vagy mélységes titokban tartják.

A húszmilliónyi magyarság kétségbeesetten várja, hová fog országa sorsa fordulni, mert néhány tucat ember, akik a haza szent szeretete nevében kapaszkodtak fel az ugorokfára, még nem intézte el az osztozkodást. Miután az országot megnyomorították közös ügyes terhekkel, ahol az odiumot Ausztriára lehetett tolni, megnyomorították háborús költségekkel, ahol a külügyi helyzetre lehetett hivatkozni, megnyomorították a rettenetes új adótörvénnyel, ahol igazán más érv nem lehetett, minthogy akad még a magyarnak lehúzható bőre, végül belekergették a nemzetet olyan válságba, amit nem a nemzeti akarat összeütöközése a császári akarral idézett elő, hanem a hatalmon osztozkodók hatalmi vágya és érdeke. Hogy a bankkérdés terén mit lehet elérni és mit nem, azt jól tudták ok hetekkel és hónapokkal ezelőtt is: fölösleges lett volna a nemzetet válságba kergetni; csak hogy a mi nemzeti hőcink a bankkérdéssel mást akarnak: egymást elgáncsolni, a nemzet nagy építésére, az igazság meggyalázására.

És most, midőn benne vagyunk a válság közepén akkor nem találjuk seholyt a vezér embert, aki biztos szózáttal vezetné ki belőle a nemzetet. Zavarosan halászó állapotokat találunk csupán, akik az ódon szentektől egy

tulajdonságot tanultak el, hogy maguk felé hajlik a kezük.

Csupa zavar és bizonytalanság, amerre tekintünk; semerre egy egész ember; túlekedés, kavarodás a hatalom körül, a nemzet érdekeinek teljes megtagadása öncéljaik érdekében.

Egykor, régen, puritán emberek az Eszme és az Igazság miatt eldobtak vagyon és nevet, Saulusból Paulussá lettek; ma azok az emberek, kikre a nemzeti eszme és igazság volna bízva, miután játszották egyideig Paulus szerepét: a hatalom bírása érdekében Saulussá vedlenek — egy falatka koncért.

A magyar kultúra.

A mai társadalmakat nagyon nehéz volna Herodatos-módra tanulmányozni. Egy kis kirándulás a kultúrált népek közé, utazgatások, a néppel való közelebbi érintkezés mindenesetre nagyon érdekes lehet akár-melyik szociológus számára, — az impressziók frissebbek, az elevenség erejével hatók, meg lehet látni az élet nagyszerű hullámzását, a külső megnyilatkozását a társadalom életének. De maga a nagy misztikum, a mozgások megmozgatója rejtett marad. A külső társadalom nem maga a társadalom, csak ruha, amely alatt a meztelen igazság van, az elrejtett, az elfödött. A nagy európai kultúrák a külső életben csak kevéssé nyilatkoznak meg. A társadalom nem az utcán él, hanem az intézményekben, nem a külső jelenségekben forr ki, hanem eltakarja a lelkét. A modern kultúrájú társadalmak talán sokkal jobban meg lehet ismerni a halott könyvtárból, mint az élő tapasztalat útján. Az osztályok fejlődése belső: belülről indul ki a fejlődés, amelynek a külsőségei nem mutatják meg az okokat. Mindaz, amit csak az utcán lát meg az ember, a nagy kavarodásban és a tomboló lármában, nem jelenti az igazi társadalmat. Az igazi kicsirázások rejtettek és a burok alatt fejlődnek nagygyű. Mindaz, ami a modern társadalmak struktúráját megadja, rejtve marad a profánok előtt. A nagy épület fejlődése az alapokból indul ki, az pedig be van temetve láthatatlanul, hozzáférhetetlenül. És lassankint rakódnak a kövek, — kicsik és nagyok — egymás fölé. Amit pedig a kész palotából látunk, azok csak vonalak, síkok, megtört vagy gyönyörűen nekilendülő ívek. A látható: a rajz. A kép. A burok. A nagy gerendák be vannak falazva.

Ez pedig általánosan jellemző sajátossága valamennyi fokozatosan fejlődő társadalomnak. A fokozatosság a fejlődésben maga után vonja azt, hogy a társadalom nagy gépezetét csak vetítve látjuk kívülől, de azt, ami mozgatja a lármázva katógó gépet, azt elföldi elföldünk az élet. Látjuk a sok társadalmi osztályt, mint valami kialakult egészet, látjuk, hogyan él az utcán, hogy örül és hogy jajgat, amikor barazdasra szántja a hátát az élet, látjuk a fórumon kitérő lármáját vagy az apró küzködéseit a megélhetés után, de a fejlődés kialakulását, egymásutánját, az osztályok helyzetét a fejlődésben és a viszonyukat egymással nem tudjuk megállapítani.

Talán nem is a fejlődés gyorsasága vagy lassúsága okozza, hogy mennyire élnek a társadalmak külső életet, hogy mennyire lehet belátni a társadalmak lelkébe azokon a perspektívákon keresztül, amelyeket a társadalom életének a külső megnyilatkozásai idéznek elő. Egyszerűen a fokozatosság kérdése az egész. A nagy ugrások a fejlődésben, a hirtelen nekilendülések, az egyszerre előre-törések fölforogtják a viszonyokat és akkor előlál vagy legalább is előlálhat egy olyan struktúrájú társadalom, amely épen a külsőségeiben él, amelynél a külsőségek alatt nincs mag, nincs semmi és amelyet teljesen megismertünk, ha a külsőségeit láttuk meg.

A külsőségekben élő társadalmak egyik legjellegzetesebb típusa a magyar társadalom. Az egész fejlődésében végigvonul az a fokozatnélküliség, az ugrásoknak az a gyors,

hirtelen volta, a mely a magyar társadalmi osztályoknak a mai helyzetét előidézte. A nagy visszamaradást a negyvenéves idők előtt ugrás követi, amelynek a külső jelzőpontja a kiegyezés. Az a gazdasági föllendülés, amelyet a sok német hivatalnok elkergetése és magyar hivatalnokokkal való helyettesítés okozott; ugrást idézett elő a fejlődésben. A megyei rendszer visszaállításával a gentry kaptá a kezébe újra a gyeplőt és ez az osztály hirtelen fejlődést kezdett. Aztán az ipari és különösen a kereskedelmi föllendülés, vagy helyesebben az ipar és kereskedelem megjelenése a magyar társadalom fejlődésében csinál ugrást. A gentry letörik: hirtelen, mintha a földből nőttek volna ki, alakulnak új osztályok. Erősek, hatalmasok, diadalmasan előrenyomulók és minden akadályt nevetve legyűrők. Új, kipattanó energiákkal telik meg a magyar élet. Csataérlel a föld: régi osztályok haladó hörgése tölti meg a levegőt és új emberek új diadalmi éneke hangzik fel. És mindez hirtelen kipattanón; — mint ahogyan a villanyzikkra keletkezik, úgy ugranak át osztályok a hatalomból a megsemmisülésbe, a semmiből az elhaltasodásba. És most újra ugrás: a proletár osztályok szervezkedése jelenik meg a társadalom küzdelmeiben és követeli magának azt a polcot, amelyet előtte mások töltöttek be.

Ez az ugrásszerű haladás, a fejlődésnek ez a sokáig megállása és hirtelen nekilendülése adja meg a magyar társadalomnak azt a karaktert, amely olyan élesen megkülönbözteti a nyugati kultúrtársadalmaktól. Ami nálunk kultúra, az mind a külsőségekben jelentkezik. A kultúra a külsőségekben kezdődik és a külsőségekben végződik. A hirtelen nekilendülésnek a társadalomra ugyszólván pszichikai hatása is van. Mindazt, amit idegen társadalmak százados fejlődések alatt szereztek meg, amit elértek a megmaradásért való verejtékezésben, a rettenetes harcokban, az ököllel való küzdelmekben, azt meglátja ez a társadalom, amely most keletkezett és a maga friss, még el nem tompult erejével egyszerre akarja megszerezni. És a meglátások és a megkivanások természetesen a külsőségeknek kezdődnek. Az idegen csillogás elkapratítja ennek az új, most keletkezett társadalmi alakulásnak a rétegeit. Megvágja mindazt, amit ott belső tartalomnak a formái csak és megcsinálja idehaza a formát, anélkül, hogy a lényegből csak valamit is átvenne.

És megkezdődik a társadalom fölépülése éppen az ellenkező módon, mint amazoknál. Valami papier-maché burkot építenek, amelyhez nem kell gerenda, az épületnek meghúzzák a külső falait, de a nagy pillérek csak markirozva vannak. És nem tartja meg ezeket a falakat semmi mas, csak az a rettenetes lázas energia, amivel megépítették őket. És ha benézünk mögéjük, ha benézünk abba a nagy csarnokba, amelyet tulajdonképpen csak markiroznak, akkor látjuk csak, hogy az egész humbug. Csálás. A falak Potemkin-falak. A társadalmi élet hazug. A csillogás: szemfényvesztés. És a gyémánt: — üveg.

A magyar társadalomban meg lehet találni a nagy kultúr népek szinte valamennyi külsőségét. Ha végig megyek a főváros utcáin, külsőleg éppen olyan világvárosi benyomást tesz, mint akármelyik külföldi metropolis. Az, amit az utcán megláthatok, ami kívülről lát a formájával, az mind meg van. A városainkban széles utcák, világítás, színház, kávéházak és vendéglők egyre-másra: mintha csak akármelyik nagy nyugati állam városában járnék. Ez az ország a külsőségek országa. Annnyira, hogy az egész kultúrája is tisztán külsőséges. A lényeg: semmi. Vagy csak nagyon kevés. Ellenben amit kívülről lehet megutagolni, ami a fölületes vagy naiv szemléző előtt nagyszerűnek tűnik fel: az itthon van minálunk.

Tulajdonképpen ez az egész berendezkedés humbug és hazugság. Nem emberek, nem osztályoké, hanem az egész társadalom hazugsága. A kultúra hazug nálunk. Ez a sajátsága, a karakterisztikája. És egyelőre nem gyógyítható. A fejlődés hozta magával. És

csak a fejlődés, a biztos, a fokkénti kergetheti el.

Végigvonul ez a külsőséges kultúra mindenben, ami csak nálunk található. A gazdasági életünkben, tehát a kultúra legreálisabb terepében, fölülte a hazugság abban a jelenségben, amit kereskedő nyelven úgy hívnak, hogy »sunsolid.« Az intézményeinkben minden a külsőségre van alapítva. Befelől romlottak, rozogák, ódiák és — mondjuk csak ki — barbárok. Az irodalmi és a művészeti élet csupa barbarizmus, amelyre rá van kenne egy csomó nyugati kultúramáz. A társadalmi érintkezés teljesben a külsőségek hazugságaira van alapítva. Az egyén helyzetét a társadalomban a külsőségek állapítják meg. Ami másutt is megtalálható ugyan, de sehol se akkora mértékben, mint nálunk. Itt előbb szokás fogaton járni és aztán vagonot szerezni. Az emberek előbb fényűző életmódot folytatnak és ezzel a hazugsággal szereznek vagonot. A madame Humbert-ek nálunk mindennapiak. A társadalom tele van előkelőségekkel, akiknek a Wertheim-kasszájában nincs egy megveszekedett rézkrajcár. És így megy ez végig az egész vonalon: a társadalom szelleme, meggyőződése maga az, amely a leghazugabb és a legerősebben külsőségeket hajhász.

Es ebben a jelenségben, amelyet bátran lehetne kultúrmmoraitásnak nevezni, nemcsak szomorú tünetek vannak. Nemcsak romlás, nemcsak gerinctelenséget jelent, nemcsak a nagy, igazi alkotásokra való képtelenséget jelzi, nemcsak a társadalom harcra, életre satnya voltát hirdeti, nem, ennek a jelenségnek sokkal nagyobb és messzebbre hatók a következményei. Ezek pedig végre-redményben nem elkedvetlenítőek. Csak kissé hazaar a fejlődés: egy lökésnél belezökkenhet a mélységbe, de fölemelkedhet a kultúrak legmagasabb nivójára is. Ami pedig odaviheti, az az ugynevezett »standard of life.« Nem az egyéni, de a társadalmi standard.

Éppen a zökkenés, ugrásokkal haladó fejlődés hozta magával a társadalom sokat megkiváló karakterét. A társadalom, az osztályok valamennyien szomjasak. És nagygyönyök. Magas a standard, sokat akar elérni ez a társadalom. De, mert gyöngye hozzá, hát egyelőre csak a külsőségeit veszi át és ami még hiányzik, azt egyszerűen hozzáhazudja. Koldusok vagyunk gyalázatosan, de tele vagyunk vágyakozással a világvárosi élet után. És mert nincs meg és mert a vágyunk megvan: csinálunk fényes mulatókat és várjuk hozzájuk az idegenforgalmat. Igaz, hogy másutt előbb szokott az idegenforgalom jönni és csak utána a sok mulató, de hát éppen ez a fejetejére állított fejlődés-jelenti a speciálisan magyar társadalmat. Hogy pedig legyen ebben az eszmélancolatban is egy kis hazugság, egy kis magyarosan hazug klasszikus iz, hát fejezzük ki ezt úgy, hogy errelel a gúlat a csúcánál kezdik építeni.

Égyelőre persze a levegőben lóg minden. Nincs alap, amire építeni lehetne, nincsenek alulról fölfelé törekvő energiák. De van egyszerre mindent-akarás, van törekvés, van vágy, amely egyszerre mindent meg akar szerezni és fiatal-módra magához akarja ölelni a világot. A standard magas. Az egész társadalom standardja olyan fölfokozott, mint a francoia vagy az angol társadalom, annak dacára, hogy bennünket, a mi nyomorult gazdasági viszonyainkkal, a tizedrésze, a századrésze sem illet meg. Viszont az a törvény, amely az egyéni standardnál áll, áll a társadalmi is. A nagy standardu munkás munkabére is magas; — ha a társadalom standardja magas, a társadalmi munka eredménye is hatalmas lesz.

Ebből a társadalmi hazárdjátékból tehát nyerni is lehet. De belé is pusztulhat az egész szocietas.

Ujdonságok.

Szentes, 1909. június 3.

— Árulás? A magyar válság oda jutott, hogy a király végre kimondhatja a döntő

szót: a 67-es vagy pedig a 48-as mamelukok kellenek-e neki. Wekerle azóta talán már ismét Bécsben van, hogy átvegye az osztrák kormány elutasító választását a magyar kormány kibontakozási tervére és megtudja a király dispoziációját a tervbe vett újabb kihallgatásokra nézve. Egyelőre csak a három koalíciós párt vezetéi: Kossuth, Andrássy és Zichy, az ügyvivő miniszterek járulhatnak a trón elé. A kihallgatások közül a legnagyobb érdeklődéssel a Kossuth-é elé tekintenek, aki nemcsak a királyt, de a trón várományosát, a Belvedere urát, Ferenc Ferdinánd főherceget is arról akarja meggyőzni, hogy a valóságot csak a függetlenségi párt kormányra jutása oldhatja meg. Természetes, hogy amikor esetleg korszakos változások küszöbén állunk, a kombinációknak tág terük nyílik. Nincs az a politikával foglalkozó ember, aki ne tudna valami biztos módját a kibontakozásnak. Az élénk képzelőtehetség most virágát éli. De talán a legfantasztikusabb tervet pünkösdre egy tekintélyes bécsi lap, a »Presse« produkta. Arról értesült, hogy a banksoport memorandumot csempészett a király elé s ebben a hatalomért kész lemondani: a katonai követelésekről, a külföldi bankról, a függetlenségi eszméről s kész megszavazni minden hadügyi tervet, az anneksiót meg a gazdasági különváltást, törekvéseket a párt csak címéletben hirdetni, de gyakorlatban megvalósítatlanul hagyni, — ha a korona beleegyezne ebbe a nyilvánvaló népcsalásba. Ezt a bécsi hirt Kossuth szokatlanul erőlyes hangon cáfolta meg s miután a »Presse« szerint a terv kovácsolásában része volna Kristóffy volt darabontbelügyminiszternek is, — ő is cáfol. De Kristóffy cáfoló nyilatkozatának tenorjából mégis az cseng ki, hogy egy hűron pendül a banksoporttal, mely talán még nála is jobban gyűlöli Andrássyt. Nem ellenőrizhető, mi igaz a Presse cikkéből, de azt máris konstátálhatjuk, hogy Maffo két gyöngye: Justh és Kristóffy részére ime megvan a találkozó pont. — Nem zörög a haraszt, ha nem fúj a szél.

— Közigazgatási bizottság. Csongrád vármegye közigazgatási bizottsága a folyó hó 14-én délelőtt 9 órakor tartja a havi rendes ülést, a varmegyeház kistermében.

— Ujtás a zsidó iskolánál. A zsidó egyház által fenntartott elemi iskolánál fontos ujtást hozott be az egyház iskolaszéke. Gönczi Ede főgimnáziumi tanár, a kiváló pedagógus és iskolaszéki tag okos indítványának elfogadásával ugyanis kimondotta az iskolaszék, hogy az iskolai évszázó vizsgat már ebben a tanévben eltörli, évszázó iskolai vizsgák tehát az iskolánál nem lesznek, hanem a tanévet egy évszázó ünneppégesztesztik be. Az elfogadott indítvány megokolása az, hogy a vizsgára való készülés már hetekkel előbb lázas izgalomban tartja az iskolás gyermekeket, azonfölül ugyanez az előkészület a tanítás rovására esik, mert a tanítók az utolsó hetekben nem tanítanak, hanem a vizsgára készítik elő a növendékeket. Ezt az ujtást különben előbb már több nagyváros népes izraelita iskolájánl aprobálták és mindenütt jónak, hasznosnak bizonyult a taneredmény tekintetéből is. Ugyanezen ujtás behozatalán fáradoznak most országszerte a polgári iskolák tantes-tületei is.

— **Aranylakodalmom.** Szűk családi körben, gyermekeik, unokáik, közel rokonaik társaságában ritka ünnepet adatot megülni a napokban **S z a t h m á r y E d e** ármont. tarsultai ügyesnek: 50-ik évfordulóját annak, hogy házasságot kötött **B e l i c z a y I l o n a** urasszonyonnyal, akivel azóta boldog családi életet él köztisztelőben, közbecsülésben. Ritka szép harmónikus **S z a t h m á r y E d e** élete folyása, amilyen kevés halandónak adott meg s hogy ime most megérte boldog házaséletének 50-ik évfordulóját is friss jó egészségben, csak azt kívánhatjuk neki: ad multos annos.

— **A tetmébecsülés közzétételének elhalasztása.** Az elmúlt tél hosszúsága és zordonsága, amire tavasz elején a kedvezőlen időjárás szegődött, az ősi, illetőleg a tavaszi vetéseket fejlődésükben kedvezőtlenül gátolta. Eppen azért a termés jelenlegi állapota egy mostani becslést szerfelett bizonytalanná tesz. **D a r á n y i I g n á c z** földművelésügyi miniszter rendelkezése ez idén a június hó elején közzétenni szokott számszerű tetmébecsülés adatait későbbre teszi közé s így a június 3-ra ígért tetmébecsülésben számszerű adatokat nem tesznek közé. A számszerű adatokkal való tetmébecsülés először június hó 18-án fog az érdekelteknek rendelkezésre állani.

— **Testvérgyilkosság.** **S a l l a i J á n o s** meg **S a l l a i J ó z s e f** édes testvérek. Az egyik a Wesselényi utca 53. szám alatt, a másik a Honvéd-utca 111. szám alatt lakik. Piros pünkösdi napja összehozta a két testvért békés italozásra. Betértek **T ó t h J u s z t i** felsőpárti korcsmajába és miután ott vagy négy félliter bort, csendben beszélgetve, elszopogattak, nekiindultak, hogy hazamennek. Utóközben az egyik testvér még megsomlyúhozott, ajánlotta hát, hogy térjenek be még egy korcsmába. A másik ellenkezett s ezen szöru-szóra úgy összeveszték, hogy **J á n o s** belökte **J ó z s e f**et egy árkába. **J ó z s e f**, az idősebb **S a l l a i** ezen olyan haragra gerjedt hogy kifakadt: »N o, h o l n a p t e m e t é s l e s z!» — Az ifjabbat úgy felizgatta ez a fenyegetés, hogy a bátyja után futott, aki hazafele, becsapta előtte a kaput és ei s reteszelt. **J ó z s e f** ahogy hazra ért, egy nagy kést ragadva fel, visszament a kapuzás miután az őcsce teljes erővel neki fektűt a kapu betörésének, a késsel a kapuracson keresztül többszörösen beledöfött mindaddig, míg őcsce eszméletlenül, vérbefagyva nem került el a kapu előtt. Egy szűras a hónapján, a szív táján, egy a mellén, egy a hátán érte **S a l l a i J á n o s**ot, míg kezén három vágás is van. Az eszméletlenül fekvő embert bevitték bátyja lakására, hol a gyorsan előhívott **C u k k e r m a n n S o m a** dr. kerületi orvos részletette az első segélynyújtásban. Aztán, hogy sebeit bekötötték, további gyógykezelésre beszállították a vármegyei kórházba, ahol — miután eszméletre tért — kihallgatták és megállapították, hogy sérülései életveszélyesek. **S a l l a i J ó z s e f** letartóztatták és a járásbírósgá börtönébe kísérték be.

— **A szeszdó újabb reformja.** A magyar országgyűlés tudvalevőleg már körülbelül egy év előtt megszavazta az új szeszdó törvényt. Az a törvény azonban csak akkor lép életbe, ha az osztrák ilyen törvény is életbe lép. Az új szeszdótörvényjavaslát sorsa most dől el az osztrák képviselőházban. Ertésülésünk szerint a következő változások lesznek nálunk és a szeszdóban: A jelenleg érvényben levő szeszdót 20 koronával fogják emelni. A termelési adó alá eső szeszfőzők adója a 30 koronás átlagból közel 60 koronára emelkedik. A kontingenst leszállítják. Az ecet gyártáshoz szükséges 40—45000 hektoliter szeszt exkontingensből fogják fedezni. A denaturálási 3 koronás illetéket eltörlik. A mezőgazdasági szeszyaroknak járó termelési prémiumot pedig a kontingens és exkontingens szeszdókules közötti különbséget 20 koronáról 24 koronára emelik föl.

— **Leányalapítvány.** Lélekemelő szép ünnepség folyt le a zsidó pünkösöd első napján, a délelőtti istentisztelet alatt, a zsinagógában. Az ünnepség eszméje az egyház érdemes lelkésze: **d r. F r i e d m a n n G y u l a** főrabbié, aki újitásként hozta be az egyháznál a leánykonfirmálást, serdülő leányoknak hitűségi fogadalmat tételét. Tíz serdülő leányka állott a frigszekrény elé, akikhez a főrabbi vallásos és hazafias szelleműl athatott szép beszédet intézett s akik erre letették a hitűség fogadalmat. Hogy e szép, megható és lélekemelő, első ilyenű ünnepi emléket megörökítsék, mesterük, a főrabbi új buzdítására, a leánykák együttesen nyolcvan koronás alapítványt létesítettek, szegény sorsú iskolás gyermekek téli felruházása alapjára. Az összegget már be is szolgáltatták a szegénysorsú zsidó iskolásokat segítő együlethez melynek elnöksége ezért úgy a buzdító, nemeseleű főrabbinak, mint méltó tanítványinak ez úton fejezi ki halas köszönetét.

— **Előntött házak.** Pünkösöd első napján áldasodó szakadt le a Szentesre és határára. Az égnek megnyíló csatornáiból bőségesen hullott alá, a gazdák örömeire, isten nek java áldása, olyan bőségesen, hogy egyes mélyfekvésű utcákban valóságos víz-áradások keletkeztek és a megrekedt víz-tömegek nem egy helyen behatoltak a portákra, sőt a házakba és pincékbe is. A negyedik kerület mélyfekvésű helyei, a kis-éráji utcák úztrak leginkább a hirtelen áradatban, úgy, hogy olyik helyen ki kellett szivattyúzni a lakasokból a vizet. Az I. kerületbeli Tórs Kálmán-utca némely hazának pincéje szintén víz alá került.

— **Gyermekmajális.** A zsidó iskola növendékei f. hó 2-an csengő zenezóval, zászlódszettel vonultak ki, tanítóik vezetésével a túl a kurcai népkertbe, majalisozni. Gyönyörű idő kedvezett a gyermekek vidám mulatozásának, akik köré csakhamar kigyülekezett a szülők és rokonok sokadalma, résztvenni az apróságok örömeiben. Dailal, táncsal, versenyekkel, mikben a győztesek díjakat nyertek, gyorsan repült az idő, bizony hamaros is esti hetet ütött az óra, amikor vége szakadt dalnak, táncnak s jött a takarodó, a bemazszirozás a városba, amely végét vetette az apróságok örömnapjának.

Feladás szerkesztő: **BÁNVALI LAJOS.**
Kiadótulajdonos: »Szentés és Vidéke» könyvnyomda

1720—tkv. 1909. sz.

Árverési hirdetményi kivonat.

A szentesi kir. járásbírósgá mint telekkönyvi hatóság közhírre teszi, hogy **Kardos J.** és tarsa hmvásárhelyi cég végrehajthatónak **Szűcs József** szegvári lakos végrehajtott szvendett eleni 71 kor. 26 fillér tőc követelés és jár. iranti végrehajtsi ügyében a szentesi kir. járásbírósgá területén levő **Szégvár** község belterületén fekvő a szegvári 58 sz. betétben A 1—2 sorsz. a. felvett 301,302 hrszámú jószágtertre 845 koronában ezenel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlan az 1909. évi június hó 19-ik napjának délelőtti 9 órájkor Szegvár községhezatal megartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási ár két harmadán alul eladtni nem fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsarának 10 százalékát vagyis 84 kor. 50 fill. készpénzben, vagy ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy a banatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismerényt atszolgáltatni.

Az, aki az ingatlanért a kikiáltási ár nál magasabb ígérget tett, ha többet ígérni senki sem akar, köteles nyomban a kikiáltási ár százaléka szerint megállapított banatpénzt az általa ígért ár ugyanannyi százalékáig kiegészíteni.

Kelt Szentesen, a kir. járásbírósgá mint telekkönyvi hatóságnál, 1909. évi apríus hó 10-ik napján.

Katrics
kir. járásbíró.

2441 t. k. 1909, sz.

Hirdetmény.

Nagymágocs és Derekegyháza községnek telekkönyvi betétei az 1886: XXIX. az 1889: XXXVIII. és az 1891: XVI. t. cikk értelmében elkészítetvén és a nyilvánosságnak átadtván, ez azzal a felszólítással tétetik közé:

1. hogy mindazok, kik az 1886: XXIX. t. cikk 15. és 17. §-ai alapján — ideértve e §-oknak az 1889: XXXVIII. t. cikk 5. és 6. §-aiban és az 1891: XVI. t. cikk 15. §. a) pontjában foglalt kiegészítéseit is — valamint az 1889: XXXVIII. t. cikk 7. §-a és az 1891: XVI. t. cikk 15. §. b) pontja alapján eszközölt bejegyzések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törleszi keresetüket, azok pedig, akik valamely tehertétel átvitelének az 1886: XXIX. t. cikk 22. §. a, illetve az 1889: XXXVIII. t. cikk 15. §-a alapján való mellőzését megtagadni kívánják, e végből keresetüket hat hónap alatt vagyis az 1909. évi november hó 30. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törleszi kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az 1886: XXIX. t. cikk 16. és 18. §-ainak eseteiben — ideértve az utóbbi §-nak az 1889: XXXVIII. t. cikk 5. és 6. §-aiban foglalt kiegészítéseit is — a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt vagyis 1909. évi november hó 30. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz benyujtsák, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő leteltele után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. hogy mindazok, akik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül a betétek tartalma által előbb nyert nyilvánkönyvi jogait bármily irányba sértve vélik, — ideértve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889: XXXVIII. t. cikk 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1909. évi november hó 30. napjáig bezárólag nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmulata után a betétek tartalmát csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül fámadják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, akik a betétek szerkesztésére kiküldött bizottságnak eredeti okiratokat adtak át, hogy amennyiben azokhoz egyszerűen másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket potlólag benyujtanak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

A szentesi kir. járásbírósgá, mint telekkönyvi hatóság, 1909 május hó 23.

Katrics
kir. járásbíró.